

Oponentský posudek disertační práce

K posouzení byl předložen text disertace v rozsahu 125 stran vybavený seznamem použitých zdrojů a doplněný 10 přílohami.

Zvolené téma disertace má značný aktualizací potenciál. Výuka cizích jazyků je jednou z priorit vzdělávacích systémů v zemích EU. Od 90. let patří osvojení tří jazyků (oficiální jazyk dané země a dva další evropské jazyky) ke společným cílům evropské vzdělávací politiky. Hledání a ověřování strategií a metod efektivní výuky cizích jazyků je předmětem řady výzkumných programů a rozvojových projektů, mezi nimiž CLIL získal již nezastupitelnou pozici v zahraničí a s odstupem dekády proniká také do českého prostředí. Zaměřením na tento relativně mladý přístup a jeho aplikaci na prvním stupni základní školy se disertace řadí v mnoha ohledech k pracem průkopnickým. Přináší nové pohledy na problémy obsahově a jazykově integrované výuky. Analyzuje systematicky její teoretickou bázi, provádí kritickou reflexi implementace, založenou na empirických datech z vlastního akčního výzkumu a formuluje obecnější metodická doporučení pro zavádění CLILu ve školní praxi.

Ocenění zaslouží srozumitelný a čtivý jazyk i formální úprava textu s funkčními schémata a tabulkami. Seznam použitých zdrojů čítá 100 titulů, z toho je 70% zahraničních.

Práce má logickou strukturu, přičemž obě části, teoretická a empirická, jsou proporčně vyvážené (61:57 stran) a vnitřně koncepčně propojené, což je výrazná přednost této disertace. Teoretická část je uvozena potřebnou analýzou pojmu CLIL se zřetelem k jeho vývojovým a realizačním variantám. Komparace CLILu jako přístupu evropského původu s přístupy americkými vedou k otázce Jaké rozdíly mezi nimi považuje autorka za podstatné a čím jsou determinovány?

Přínosná je metaanalýza zahraničních výzkumů CLILu, která se opírá o relevantní literaturu a dokládá velmi dobrou orientaci autorky v odborném kontextu se zdůrazněním trendů posilujících výzkumy procesů spojených s aplikací CLILu ve výuce. Kapitola poskytující vhled do zkušeností vybraných evropských zemí má spíše informativní charakter s vyústěním možných inspirací a námětů pro české prostředí. Pozornost zaslouží kapitola, která mapuje aktivity spojené s vývojem a implementací CLILu v ČR včetně přehledu kurzů zaměřených na CLIL na fakultních připravujících učitele. U této kapitoly však postrádám některé odkazy (dohledatelnost) na uváděné projekty v seznamu zdrojů. U několika projektů chybí údaj, ke kterému stupni vzdělávání se vztahují, což vzhledem k tématu

disertace zaměřené na primární školu je relevantní. Vysvětlení vyžaduje text na s. 33, kde autorka zmiňuje projekt NÚV, vztahující se k odbornému vzdělávání, ale jako jeho výstup uvádí příručky pro ZŠ.

Podstatná v teoretické části je pátá kapitola, zaměřená na koncepce inspirativní pro teoretická východiska CLILu a specifika vyučovací jednotky využívající CLIL. Zde autorka směřuje ke konstruování systematické didaktické teorie, což považuji za jeden z dalších významných přínosů disertace.

Empirická část má všechny standardně požadované náležitosti, definuje cíle, zabývá se metodologickou rozvahou, popisuje design akčního výzkumu, použité metody sběru dat (jejich aplikace jsou konkrétně doloženy vhodně vybranými přílohami) a interpretace dat. Ocenění zaslouží zejména podrobná explikace strategie a popis průběhu jednotlivých fází výzkumu i diskuse výsledků identifikující přínosy a rizika implementace CLILu. Ačkoliv se autorka rozhodla pro akční výzkum s cílem popsat proces implementace CLIL v 5. ročníku ZŠ a identifikovat změny a přínos tohoto přístupu podařilo se jí v jeho rámci generovat případovou studii učitelky, což považuji za přidanou hodnotu disertace. Tato učitelka se vstupem do výzkumu spojeného s implementací CLILu postupně modifikovala svůj vyučovací styl a za přispění výzkumnice – facilitátorky byla schopna akceptovat a realizovat metodické inovace ve třídě, kde výzkum probíhal. Nabízí se otázka, do jaké míry to byla změna dočasná či udržitelná? Tato otázka vede k rozvaze, která by měla být při obhajobě doktorandkou rozvedena v argumentovaných odpovědích na obecnější otázky: Za jakých podmínek má CLIL potenciál iniciace inovací, udržitelnosti a efektivnosti v primární škole? Jak lze využít výsledků výzkumů provedeného autorkou disertace ve vzdělávání učitelů primární školy?

Celkově hodnotím disertaci jako velmi kvalitní a přínosnou nejen proto, že splnila stanovené cíle. Přinesla nové poznatky o inovativním procesu ovlivněném zaváděním CLILu ve výuce, zejména o proměnách postojů a aktivit žáků ve výuce, zdůvodnila a transparentně popsala metodologii akčního výzkumu a přispěla získanými poznatky a jejich interpretací k poznání reálných procesů ve výuce v primární škole. Její výsledky jsou přínosem k rozvoji oboru primární pedagogika ve specifické oblasti integrace obsahu a jazykového vzdělávání. Obohacují také didaktiku cizích jazyků a mají výrazný aplikační potenciál pro vzdělávání učitelů a reálnou školní praxi.

Závěr: Posuzovaná práce Petry Vallin splňuje náročná kritéria hodnocení disertací v oboru pedagogika. Jednoznačně doporučuji disertační práci k obhajobě a po jejím úspěšném průběhu udělit doktorandce titul Ph.D.